

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 21 (273) | ГОД VI | БЕЛАСТОК 21 МАЯ 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

БЕЛАСТОК — вул. Кілінскага. Фота — В. Касакоўскі.

26 МАЯ—ДЗЕНЬ МАЦІ

МАЦІ

Кукарэкала поўнач пеўнямі, —
То не казка і не быліна, —
Рукі матчыны ў мыльнай пене
Нам сарочкі мылі,
бялілі...
Яе рукі занятыя вечна...
Ранкам стоячы на парозе
гусям,
што, як баяры на веча,
гагаталі,
сыпала проса.
Вёдры несла, як вока, поўныя
ад ракі
сцежкай, ветрам падмеценай.
І крануць яе пальцы полымя,
пахіснуўшыся з печы,
мецілa.
Мы з паперы рабілі «караблікі».
А калі праглі матчынай ласкі,
Ёй на рукі ўтрох карабкаліся,
як на рукі свае
уласныя.
Маці справы ўсе турбавалі.
Ледзь не плакалі —
крыўда цяжкая.
Па чарзе мы патрабавалі,
Каб яшчэ на руках пагушкала.
І яна аж пад столь узнімала...
У хаце рутавым пахла венікам,
На руках маці лета ляжала,
Тое лета пасляваеннае.
Яна рвала ў полі свірэпіцу
і збірала на паліва трэскі.
Нашай маці далоні парэпаныя,
Нашай маці далоні патрэсканыя.
Пабялелі на сонцы вейкі.
Ёй заўсёды шчасця гадаецца...
Нашы маці, планету спрадвеку вы
на руках
і ў калысках гайдаеце.

Васіль МАКАРЭВІЧ

ЖЫЦЦЁ Ў НАС ТАКОЕ

— М. СВАЯК —

Уздоўж шашы, якая вядзе з Бельска да Нарвы, раскінулася вёска Кленікі.

Кленікі — вёска вялікая. Шмат тут ёсць добрых і дрэнных спраў. Да найбольшых дасягненняў вёскі трэба аднесці электрыфікацыю і радыёфанізацыю, зацікаўленне новай агратэхнікай і ўзростам матэрыяльнага ўзроўню сялян. Вельмі прыемным з'яўляецца і тое, што многа ўвагі сяляне ў Кленіках удзяляюць асабістай гігіене, чысціні і парадку ў хатах. Зайдзіце, напрыклад, у хату Нікіфара Карчэўскага. Вока цешыць тое, што там вельмі прыгожа і чыста ў хаце, а гаспадары яе ветлівыя людзі. І такіх хат у Кленіках многа.

Многа ў вёсцы сумленных, прыкладных людзей, якія не крывяць душою. Да іх трэба аднесці перш за ўсё Івана Асіпюка — перадавіка аховы расліннасці, Якіма Шэшку — сакратара грамадскага камітэта Аб'яднанага людовага страннiцтва, Ціхона Трафімюка — былога салдата арміі Будзённага, Валодзю Ваўранюка, які многа цікавіцца навейшымі метадамі апрацоўкі зямлі.

ДОБРАЯ З'ЯВА

У народзе кажуць так: хто не ўмее грош зберагчы, той не зберажэ і мільёна. Вельмі мудрая прымаўка. Бо ўжо так ёсць у жыцці, што не тыя многа маюць, што многа зарабляюць, а толькі тыя, якія разумна сваімі грашмі гаспадараць.

І ў Кленіках многія сяляне на культуру асабістых выдаткаў звяртаюць шмат увагі. Больш таго. Апошнімі гадамі сяляне зразумелі, што грошы не трэба перахоўваць у панчосе, а складаць іх на кніжку ашчаднасці. Складаць грошы на кніжку становіцца гонарам многіх сялян. Зараз у Кленіках, як сцвярджае кіраўнік пошты, звыш 40 чалавек маюць на кніжках сур'ёзныя сумы грошай. Гэта таксама сведчыць аб тым, што ў Кленіках пераважнай большасці гаспадароў жывецца вельмі добра.

БОЛЬШ УВАГІ ДЗЕЦЯМ

Ёсць у Кленіках і такія людзі, якім жывецца цяжкавата. Вось, напрыклад, у хаце Ольгі Шэшка няма дастатку. Не шанцуе ёй у мізэрнай гаспадарцы. Нядаўна паздыхалі свінні. Доўга не было ў яе каровы. Нялёгка жывецца сям'і Васіля Дэрпы і некаторым іншым гаспадарам. І гэтае цяжкае становішча найбольш балюча пераносяць іх дзеці, якія ходзяць да школы. У школу часта прыязджае кіно, альбо арганізуюцца мастацкія выступленні прыезджых калектываў. І толькі таму, што няма ў бацькоў грошай, дзеці іх пакрыўджаныя, не бываюць на гэтых мерапрыемствах.

Якая жыццёвая несправядлівасць! Яна ўжо з ранніх год дае адчуваць сілу грошай. Пара ўжо школьным уладам, усім настаўнікам і бацькоўскім камітэтам падумаць аб тым, каб з-за грошай не рабілася дзецям вялікай крыўды.

ТОЕ, ШТО ГАНЬБІЦЬ

Яшчэ цяжэйшыя перажыванні ў тых школьнікаў, у якіх бацькі п'яніцы. У гэтым вы-

(Працяг на стар. 5)

Выступае з дакладам «Савецка-польская дружба» сакратар Мінскага абкома КП Беларусі намеснік старшыні Беларускага аддзела Таварыства савецка-польскай дружбы тав. С. Прытыцкі.

ВЕСТКІ з БССР

СВЯТА ДРУЖБЫ

З выпадку 16-й гадавіны Дагавору аб дружбе, узаемнай дапамозе і пасляваенным супрацоўніцтве, 20 красавіка 1961 года ў Мінску, у Палацы культуры прафсаюзаў, адбыўся вечар савецка - польскай дружбы. Вечар быў арганізаваны Беларускім таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, Беларускім і Мінскім абласным аддзеламі Таварыства савецка - польскай дружбы.

(Працяг на стар. 3)

У залі вечара.

РАЗМОВЫ — ШЛЯХ К МІРУ

Ачаг грамадзянскай вайны ў Лаосе пагашаны. Спынілася ўзброеная барацьба, пачаліся размовы паміж прадстаўнікамі легальнага ўраду Сувана Фумы і мяцежнікамі Бун Ума. Сваю дзейнасць узнавіла ўрэшце Камісія па кантролю, паклікана да жыцця Жэнеўскім дагаворам у 1954 г. Магчымасць мірнага ўрэгулявання лаоскага пытання ўзнікла дзякуючы згодзе чатырнаццаці дзяржаў удзельнічаць у Жэнеўскай канферэнцыі.

Старшыні Жэнеўскай канферэнцыі ў 1954 годзе ўдакладнілі тэрмін распачацця пасяджэння на дзень 12 мая г. г. У Жэневу прыбылі дэлегаты, шматлікія журналісты, аднак пасяджэнне ў прадбачаны тэрмін не распачалося. Узнікае пытанне, чаму?

Пазіцыя старшыні — амерыканца Раска — не пакідае ніякіх сумненняў, што віна поўнасцю на баку Злучаных Штатаў, якія зацягваюць дзелавітыя размовы. Спачатку ЗША ставілі свой удзел у канферэнцыі ў залежнасці ад спынення агню ў Лаосе, пасля, калі наступіла перамір'е — ад ранейшага прыслання справаздачы Камісіяй па кантролю. Зараз жа ЗША аспрэчваюць склад лаоскай дэлегацыі — неахвотна бачаць у ёй прадстаўніка Патэт-Лао — найбольш сільнай палітычнай групы, якая мае выразны левы напрамак.

Усе гэтыя манеўры ЗША маюць характар своеасаблівай тактыкі. Не падлягае сумненню, што ў лаоскім канфлікце ЗША сустрэла стратэгічнае паражэнне. Не памаглі нават пастаўкі аружжа, дарадчыкаў і інструктараў.

Не здзейсніліся мары Белага Дому аб пераўтварэнні Лаоса ў агрэсіўны пакт СЕАТО. Лаоскі народ рашуча супрацьпаставіў Амерыцы сваю волю жыць мірна і быць нейтральным. Гэтым самым стаў ён на баку Сувана Фумы і сіл, якія яго падтрымоўваюць. Якая ж тады роля застаецца Злучаным Штатам, мусіць толькі роля гандляра, які таргуе чужым таварам. Зараз, калі амерыканцам не ўдалося выкарыстаць Лаоса для СЕАТО, дык яны намагаюцца абмежаваць як мага больш нейтральнасць гэтай дзяржавы, каб зрабіць яе ў выніку шырмай для сваёй дзейнасці. А калі гэтым мэтам супрацьпастаўляецца Патэт-Лао, дык трэба яго пазбавіць магчымасці ўдзельнічаць у канферэнцыі.

Гэтую тактыку ўсе ўжо выразна бачаць. Сакратар Раск стаў зусім адзінокім. Яго пакінулі яго ж саюзнікі — англічанін і француз, якія разумеюць, што залогам міру ў Індакітаі з'яўляецца нейтральнасць Лаоса. Такім і будзе фінал Жэнеўскай канферэнцыі. Яна распачалася перад атрыманнем Вамі гэтага нумару «Нівы».

У сувязі з пытаннем Лаоса трэба падкрэсліць адну суцяшальную думку: размовы — гэта прынцып, які ізноў пачынае перамагаць ва ўсіх канфліктах. Сёння Жэнева па лаоскаму пытанню, а 20 мая канферэнцыя ў Эвіян па алжырскаму пытанню. Бачым, што і ў гэтай краіне ўзнікаюць магчымасці пагашэння полымя вайны.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Нізкая старэнькая хатка з адным маленькім аконцам схавалася пад саламяную страху, як вывадак пад цёплыя крылы квактухі. Сонца амаль не пранікае праз крошачныя шыбы аконца.

У хаце, на метр ад глінянай падлогі ўзвышаюцца палаці — памост са збітых дошак, які замяняе тут ложак.

На саломе, прыкрыты шэрай коўдрай, ляжыць мужчына. Нішто навокал яго не цікавіць. Яго бледныя ад доўгай хваробы пальцы паволі перабіраюць саломінкі.

*

1932 год. У Плюцічах страшэнны знішчальны пажар. Вецер разгуляўся ва ўсю моц, гоніць іскры, гарачыя галавешкі ўсё далей і далей. Ужо гарыць вёска па абедзве стораны. Здаецца, ніякая сіла не зможа спыніць агонь. У такі вецер усе людскія намаганні не прыносяць жаданых вынікаў. На саламяныя стрэхі дастаткова адной іскрынкі!

Дваццацігадовы хлапец разам з усімі змагаецца з шаленствам агню. Яшчэ хвіліна і загарыцца яго родная хата, дзе нарадзіўся яго бацька, дзе нарадзіўся і ён сам, правёў сваё дзяцінства. Усё зараз пераўтворыцца ў груду попелу і камення. Раптоўна вецер, нібы змучыўшыся ў гэтай жахлівай плясцы агня, сціхае. Паволі змяншаецца сіла полымя. Яго родная хата застаецца.

Але раўнавагу душы хлопцу вярнуць не ўдаецца. Мінае тыдзень, другі. Хлапец адчувае сябе ўсё горш. Бацькі вязуць яго да дактароў у Бельск, Беласток, Заблудаў. Лячэнне мала дапамагае. З кожным днём хлапец усё больш слабее, ужо зусім не ўстае з ложка, паступова губляе розум.

*

Прайшло з таго часу 29 год. Хатка зусім аселa, маці вельмі пастарэла. Пасля доўгай хваробы памёр бацька, а хлапец мала змяніўся за гэты доўгі час. Ад доўгага ляжання абяссілелі ногі, а на спіне вырас горб. Розум не вярнуўся. 50-гадовы мужчына стаў зусім дзіцём. Часам, у хвілі прасвятлення, ён раптам успамінае сяброў дзяцінства, дзядзькоў. Людзі апошніх трох дзесяцігоддзяў для яго не існуюць. 29 год ляжыць на тых самых палацях, 29 год маці падае да пасцелі яму ежу і прыбірае за ім, за 29 год чалавек ні разу не выйшаў за парог старай нізкай і цёмнай хаткі на свежае паветра, не бачыў неба, сонца, вясны.

*

— Як сябе адчуваеце? — зварочваюся да хворага.

— Мгм... мгм...

— Скажы, сынок, галава баліць, — падказвае маці.

— Галава баліць, — ледзь-ледзь магу разабраць мармытанні хворага.

— Восем год назад захварэў і мой муж, — працягвае свой расказ жанчына, — ветрам яго прадзьмула. Таксама ўвесь час ляжаў, вось тут, разам з сынам. Так да смерці і не выздаравеў. Памёр два месяцы назад. Восем год даглядала за абодвума, восем год глядзела на мукі двух самых родных і блізкіх мне людзей. Лепей бы... — слёзы не даюць ёй гаварыць, плечы сутаргава ўздрыгваюць. Праз хвіліну, трошкі супакоіўшыся, яна працягвае: — Не бачыла я жыцця... Хаты не паставілі: усе сабраныя грошы пайшлі на лячэнне сына. А потым і муж захварэў... Я ўжо сама зусім аслабла. Ногі цяжка пераствўляць, крыж баліць, і рук не магу падняць, каб з полкі талерку зняць. Пакуль хаджу, даглядаю сына, а потым... — Жанчына зноў не можа стрымаць слёз.

Слухаю гэтае трагічнае апавяданне і задумваюся. Адзінокая 80-гадовая бабулька мае на папячэнні хворага непрытомнага сына. На яе плячах гаспадарка, бо трэба ж мець што есці. А сіл на гаспадаранне няма.

— Зямлі маю шмат, паўучастка, — гаворыць жанчына, — гэта 9 гектараў. З іх каля 3,5 ворнай. Зямля пясчаная, малаўраджайная. Ніхто не хоча гэтай зямлі. У нашай вёсцы ўсе гаспадары маюць шмат зямлі. Але працаваць на ёй няма каму. Маладыя цяпер не хочуць заставацца на гаспадарцы. Пакойны гаспадар запісаў усю зямлю на свайго пляменніка, але той адмовіўся ад яе і зараз працуе ў Беластоку.

Жанчына штогод вымушана шукаць людзей, каб дапамаглі ёй узараць, засеяць, сабраць, вядома, за частку ўраджаю. Але гэта не так лёгка ў яе ўзросце і на яе сілы пасля столькіх перажыванняў і жыццёвых нягод.

Старэнькая можа толькі марыць аб адпачынку, бо яна вымушана яшчэ змагацца за кавалак хлеба. Адзін сын не толькі не можа ўтрымліваць яе, але ён сам знаходзіцца на яе руках. Жанчына не хацела б і той зямлі, толькі каб людзі не пакінулі яе сына галодным. Яна нават не думае аб сабе, яе клопат — непрацаздольны, з дзіцячым розумам 50-гадовы сын. Каму будзе патрэбны, апрача маці, гэты чалавек!

У апошні час бабку часта наведваюць дзяўчынкі - гарцэркі. Яны і вады прынясуць, і дроў напіляць, гатовы выканаць любую бабчыну просьбу.

І старыя, шмат пабачыўшыя на сваім вяку вочы засвецяцца цёплай слязінкай удзячнасці.

ЯНІНА ЧЭРНЯКЕВІЧ

Акупанты ўцякаюць з Роўна. Партызаны наладжваюць ім «належныя» провады, узрываючы вакзал, ортскамендатуру і афіцэрскую сталоўку.

КУДЫ «ЎЦЯКАЦЬ?»

Але фронт набліжаўся і да нас, да нашага партызанскага лагера. Мы вырашылі таксама «адступіць» на захад, паколькі нікому з нас — не толькі камандаванню атрада, але і радавым байцам — не хацелася заўчасна трапіць у «акружэнне» да сваіх.

— Куды ж нам «уцякаць», таварышы? — звярнуўся я да работнікаў штаба і разведчыкаў, якіх сабралі спецыяльна па гэтаму пытанню.

— Толькі пад Львоў, таварыш камандзір, — не задумваючыся, адказаў Кузняцоў.

— Чаму вы лічыце, што менавіта пад Львоў? — спытаў я.

— Таму, што з Роўна ў Львоў уцякаюць усе мае «прыяцелі».

Дружны смех не даў Кузняцову даказаць яго «довады». Калі смех сціх, Кузняцоў працягваў:

— Для мяне асабіста ў Львове павінна быць шмат працы. Гітлераўцы маюць намер там надоўга замацавацца. Шматлікія з іх нават спадзяюцца павярнуць ад Львова фронт назад...

Партызаны зноў засмяяліся. Калі стала ціха, Кузняцоў закончыў:

— Трэба меркаваць, што, знаходзячыся ў Львове, можна будзе не толькі здабыць цікавыя звесткі, але і сяго-таго з гітлераўскіх заправілаў да Бісмарка адправіць. Магчыма, што загляне ў Львоў і Кох...

У той жа дзень мы перадалі ў Маскву радыёграму, у якой прасілі санкцыянаваць перадыслакацыю атрада да горада Львова. На наступны дзень атрымалі адказ: «Дазваляем».

ПЕРАД ПАХОДАМ

Мы неадкладна прыступілі да падрыхтоўкі. У Роўна быў пасланы Міця Лісейкін і туды ж, у апошні раз, паехалі Кузняцоў і Коля Струцінскі. Яны павінны былі перадаць мае загады разведчыкам і падпольшчыкам: каму заставацца ў горадзе, каму «эвакуіравацца» разам з акупантамі на захад, каму неадкладна прыбыць у атрад. Лісейкін, Кузняцоў і Струцінскі павінны былі дагаварыцца з «эвакуіраваўшыміся» таварышамі аб месцах сустрэч ужо там, на захадзе.

Не так проста перабрацца вялікаму атраду. Да гэтага мы чакалі з Масквы самалётаў. Каб не траціць часу, мы вырашылі паслаць у Львоў шасцярых разведчыкаў пад камандаваннем Крутікава і з імі радыста. Яны атрымалі заданне: асесці ў горадзе, падрыхтаваць некалькі надзейных канспіратыўных кватэр і, нарэшце, заняцца актыўнай разведвальнай і дыверсійнай работай.

Па «дакументах» атрад Крутікава называўся «спецыяльнай групай» бандэраўцаў, якая ішла «на сувязь да кіраўніцтва».

НЕЧАКАНАЯ ПЕРАШКОДА

Раніцай, дзесятага студзеня, да мяне ў чум забег Кузняцоў, які напярэдадні прыехаў з Роўна.

— Артылерыя! — крыкнуў ён. — Нашы! Нашы!

Накінуўшы на плечы шынель, я вышаў за ім. Сапраўды, выразна была чутна артылерыйская страляніна. Людзі высыпалі з зямлянак. Усе ўсхвалявана слухалі. Чырвоная Армія ішла, змятаючы фашыстаў.

Падышоў Лукін.

— Як бы не спазніцца, — сказаў ён.

Мы зашлі ў чум і, пачакаўшы замполіта, перадалі праз сувязных загад аб неадкладным выступленні атрада.

Пад вечар, дзесятага студзеня, мы дайшлі да чыгункі Роўна — Луцк. З нашым абозам мы маглі перайсці чыгунку толькі праз пераезды. Першы, які мы знашлі, быў завалены каменнем, зямлёю, дрэвамі. Ідзем далей. Такая ж карціна: завал на пераездзе, а подступы да яго замініраваны. Нарэшце разведка данесла: ёсць свабодны пераезд, але перайсці дарогу будзе цяжка.

— У чым справа?

— Ахова вялікая.

Разам з разведчыкамі я паехаў паглядзець, што за ахова.

Сані, як на злосць, паўзуць памалу, натыкаючыся ў цемры на купіны і пні.

— Тут, таварыш камандзір.

Пакінулі сані, прашлі крыху наперад.

— Тут бункеры.

Двух разведчыкаў дабраліся амаль да самой чыгункі. Вярнуўшыся, яны паведамілі:

— У фашыстаў тут гарматы і кулямёты.

Вырашылі чакаць да раніцы.

Наступіла раніца. З першымі праменнямі сонца з усходу данеслася кананада. Але раніца, а затым і вечар не змянілі нашых абставін. Некалькі сутак мы лазілі ўсім атрадам уздоўж чыгункі. Некалькі раз разведчыкі спрабавалі падабрацца да бункераў і закідаць іх гранатамі, але кожны раз гітлераўцы сустракалі партызан шквальным агнём сваіх кулямётаў.

Усё сур'ёзней нам пагражала «акружэнне» сваіх.

КУЗНЯЦОЎ «АДСТУПАЕ» З ПРАЦІЎНІКАМ

Кузняцоў настойваў, што чакаць ён больш не можа. Я ведаў, як ён даражыць кожным днём, і не супярэчыў. Шэры «опель» быў яшчэ раней перафарбаваны, так што нават сам былы ўласнік, гебітскамісар горада Луцка, наўрад ці пазнаў бы сваю машыну. Шофера Белова апранулі нямецкім салдатам, на самым Кузняцове была яго нязменная шынель з пагонамі обер-лейтэнанта. Разам з імі адправіўся і Ян Камінскі, які павінен быў ехаць пад выглядам вялікага спекулянта, уцякаўшага з Роўна ад бальшавікоў. Зразумела, усё гэта пацвярджалася адпаведнымі дакументамі.

Дагаварыліся, што ў Львове затрымаюцца яны ў крэўных і знаёмых Камінскага.

— А што, звярнуўся да мяне Кузняцоў, — калі атрад не хутка падыдзе да Львова? Вайна цяпер ідзе хутка. Усё, што б я вам не перадаў, праз два-тры дні будзе старым. Дазвольце ў такім выпадку заняцца там кім небудзь са знатных гітлераўцаў.

Я назваў Кузняцову двух фашысцкіх галавароў, якімі, па-мойму, трэба было заняцца: губернатара Галіцыі доктара Вехтэра і віцэ-губернатара доктара Баўэра.

Мы дагаварыліся, што, калі Кузняцову, Камінскаму і Белову не ўдасца сустрэцца з атрадам, яны павінны адшукаць групу Круцікава і застацца з ёй. Не выйдзе і гэта, — перайсці самім лінію фронта.

Разведка данесла, што на адным з пераездаў заўважана нямецкія калоны, якія рухаліся на захад. Кузняцоў вырашыў «адступаць» з праціўнікам.

— Ну, бывайце, Дэмітры Мікалаевіч! — сказаў ён.

Мы абняліся і тройчы расцалаваліся.

Калі Кузняцоў развітваўся з Лукіным, Сцехавым, Струцінскім і іншымі сваімі таварышамі, я зразумеў, як горача любяць у атрадзе Кузняцова.

«Опель» рушыў у дарогу.

Разведчыкі, якія суправаджалі Кузняцова, далажылі праз дзве гадзіны, што яго машына ўдала «ўцерлася» ў нямецкую калону, прашла пераезд і рухаецца ў агульнай плыні.

НА ЗАХАД

Прашло яшчэ тры дні. Знайшоўшы выйсце, мы ўсім атрадам апынуліся за чыгункай. Шлях ляжаў на захад.

Цяжкі быў гэты шлях. Дзвесце кіламетраў — і даслоўна на кожным кроку можна чакаць нападзення з засады. Ужо на наступны дзень пасля перахода праз чыгунку партызанам давялося біцца з варожым атрадам. Мы знішчылі яго амаль увесь. Праз некалькі кіламетраў паўтарылася тая самая гісторыя. Так мы і ішлі амаль увесь час з баямі. Амаль усе населеныя пункты мы займалі з боем. Выпрацавалі спецыяльную тактыку: калі каля вёскі былі вартаўнікі, або ўзброеныя групы, то пасля некалькіх залпаў з гармат і мінамётаў у вёску з крыкам «ура» ўрывалася адна з ротаў. Кавалерыйскі паўэскадрон, разбіўшыся на дзве часткі, акружваў вёску. Кожны, хто ўцякаў стуль са зброяй, трапляў у рукі кавалерыстаў. Да моманту ўступлення атрада ў вёску яна аказвалася ачышчанай ад праціўніка.

Але былі іншыя выпадкі. Аднойчы ўвайшлі мы ў вёску, а яна пустая. Ні людзей, ні жывёлы, нават мэбляў у хатах.

Куды ўсё знікла? Няўжо гітлераўцы вывезлі ў Германію людзей са ўсім іх скарбам?

Адказ на гэтае пытанне знайшлі Коля Струцінскі, Міхаіл Шаўчук і Валя Сямёнаў. У адной з хат яны выкрылі ў каморы яму. Яна была закрытая пустою бочкай. Сямёнаў з ліхтарыкам палез у дзірку. Раптам пад зямлёю выстрал. Сямёнаў — назад.

Давялося выкурваць дымавымі гранатамі. Людзі вышлі.

— Немцы страшылі нас, што прыдуць чырвоныя, забяруць увесь маёнтак, а нас знішчаць — расказваў стары селянін. — Мы не верылі. Але калі яны бачылі, што «схроны» не капаем, пагражалі растрэлам.

(Працяг за тыдзень)

СВЯТА ДРУЖБЫ

З дакладам «Савецка-польская дружба» выступіў сакратар Мінскага абласнога камітэта КП Беларусі, намеснік старшыні праўлення Беларускага аддзела Таварыства савецка-польскай дружбы тав. С. Прытыцкі. У вечары прынялі ўдзел Старшыня прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР тав. Ул. Казлоў, сакратары ЦК КП Беларусі тав. тав. П. Машэраў, Ул. Шаўро, намеснік старшыні Савета Міністраў БССР Ул. Каменскі і другія адказныя работнікі рэспублікі.

На вечары выступіў, цёпла сустрэты прысут-

Прэзідыум вечара.

Пісьменнік П. Глебка расказвае аб сустрэчах з працоўнымі ПНР.

нымі, саветнік пасольства ПНР, тав. С. Барташэвіч.

Вечары савецка-польскай дружбы адбыліся ў абласных гарадах — Брэст і Гродна, а таксама ў радзе мясцовых аддзелаў Таварыства савецка-польскай дружбы.

У Мінску і ва ўсіх аддзелах ТСПО экспанавалася фотавыстаўка «Сяброўскія сувязі БССР і ПНР», падрыхтаваная Беларускім таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, а таксама фотахроніка з жыцця ПНР.

У рэспубліканскім друку, абласных і шматтыражных фабрычных газетах апублікаваны артыкулы і інфармацыі аб савецка-польскай дружбе.

Камітэт па радыёвяшчанню і тэлебачанню пры Савеце Міністраў БССР арганізаваў спецыяльныя радыёперадачы, прысвечаныя 16-й гадавіне Дагавору аб дружбе, узаемнай дапамозе і пасляваенным супрацоўніцтве паміж БССР і Польскай Народнай Рэспублікай.

Сакратар Беларускага аддзела ТСПО
П. МАЦКЕВІЧ

Фотавыстаўка «Сяброўскія сувязі БССР з ПНР».

Спявае народны артыст БССР Л. Бражнік.

ПРАЦЯГ СА СТАР. 1

ФАЛЬКЛОР БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

ПРАЦУЙ, БО ЕСЦІ НЕ ДАСТАНЕШ!

(казка)

Жылі-былі мужык з жонкаю. Не багата жылі і не бедна, хоць і не ўедна, але ўлежна. Мелі яны дачку-аднюсеньку, бесклапотную Ганусеньку. Ганусся толькі тое і ведала, што на печы ляжала ды на гаршкі паглядала — што маці смачнага з'есці наварыць. Хоць і дарослая была, але ні ў хаце ні за хатаю палец аб палец не ўдэрыла.

Ідзе, бывала, бацька рана-раненька за раку касіць і кажа Ганусі:

— Як сонца пад абед стане, прынясеш мне, дачушка, палуднаваць.

Пачуе тое маці ды нападзе на мужыка:

— Чаго дзіця марыць, на край свету за раку пасылаць, каб ногі свае збівала. Я і сама прынясу.

Настала жніво. Ледзьве на зоры займае, а маці ўжо каля печы тупае, есці рыхтуе. А як сонейка з-за лесу выгляне, возьме серп у рукі ды подбегам на палоску жыта жаць.

— Як раса спадзе, — кажа яна Ганусі, — прыйдзі, доню, з серпікам. Падажнеш мне загончык.

Пачуе гэта бацька і пачне бурчаць:

— Куды там дзіця гоніш у жару на поле смажыць, яшчэ нажнецца за сваё жыццё. Я і сам з сярпом на поле прыйду.

Так Ганусся жыла і гора не знала. Прайшлі гады і сваты ў хату завіталі. Запілі дзеўку, а там і вяселле згулялі. Стала Ганусся ў мужыковай хаце жыць. А рабіць дык нічога не ўмее і ахвоты ніякай не мае.

— Ідзі, жоначка, кароўкі падой, — кажа ёй ласкава мужык.

— Калі я кароў баюся, бач, яны з якімі рагамі, — кажа яму Ганусся.

— Пайдзі, Ганначка, свінням есці падавай, — просіць дзевер.

— Не пайду я свінням даваць, бо ручкі свае белыя замараю, — аднекваецца Ганусся на печы лежачы.

— Устань, нявестачка, ды хату замяці, — кажа ёй свёкар.

— Не такая я была, каб хату мяла, — адказвае яму Ганусся.

Селі мужчыны есці і Ганусся да стала з печы звалаклася. Адрэзаў свёкар усім па куску хлеба. Ганусі ж не адрэзаў. Паглядзеў на сыноў і кажа:

— Вы працавалі, вы і есці будзеце!

І палезла Ганусся на печ не солана хлебаўшы. Ляжыць і думае: «Пойдуць гэтыя злыдні з хаты, тады я ў камору сама наведаюся».

Пайшлі мужчыны з хаты. Ганусся скок да каморы, а камора на замку. Зажурылася, бедная. Голад не цётка. Давай яна скарыначкі ды крышынкі пад сталом збіраць. Яда гэта, вядома, слёзы адны.

І стала Ганусся хату замятаць, свінні карміць і каровы даіць. Работніца стала хоць куды. Стараецца. І муж з жонкі-работніцы цешыцца, і дзевер на яе заглядаецца, і свёкар хваліць ненахваліцца.

Селі яны палуднаваць. Адрэзаў свёкар усім па кавалку мяса, а Ганусі самы вялікі даў. Уцешылася Ганусся. Выйшла яна з хаты, села на парог ды мяса ўплятае. Ажно бачыць: едуць да яе ў госці маці і бацька. Умарыліся, вядома, дарога далёкая. Ускочыла Ганусся на парог ды ну ім крычаць:

— Хутчэй за работу бярыцеся, бо есці не дастанеце!

Апрацаваў Алесь Чабор.

* * *

ПРЫПЕЎКІ

Не руш мяне, не чэпай,
Бо вусоў ні маеш.
Ідзі вусы прычапі,
Тады мяне зачапі.

Запісаў **Мікола Панфілюк**
з Дубіч Царкоўных
(Гайнаўскі павет)
ад Міколы Тамашука (60 год).

* * *

Я САМ САБЕ ПАН

Прозвішча яго — Сяргей Мушкатэль. Жыве ён у Вульцы Нурэцкай (Сямяціцкі павет).

За панскай Польшчы паводзілася яму дрэнна. Сям'я вялікая, зямлі мала. Аграрная рэформа з 1946 года выраўнавала яму гэты недастатак. Хутка пачаў багацець. Зараз ён, бадай што, найбагацейшы гаспадар у вёсцы. Не было б яшчэ ў тым бяды. Але багацце яго засляпіла. Забыў ён аб тым, што народная ўлада дала яму не толькі зямлю, але таксама стварыла ўмовы, каб некалькі яго сыноў знайшлі сабе працу ў розных установах і не мусілі спадзявацца на бацькоўскую спадчыну. Стаў ён зусім косным чалавекам.

РУКА РУКУ МЫЕ

Працаўнік Аддзела геадэзіі Ваяводскай рады ў Беластоку, мярнічы Сцяпан Шумінскі, не адзін раз пабываў у Вульцы Нурэцкай. Ён аформліваў надзел зямлі для спулдзельні, калі яна арганізавалася ў 1954 годзе, затым праводзіў там хутарызацыю і ўрэшце — у 1957 г. — дзяліў паміж аднаасобнікаў тую зямлю, якую спулдзельня ім аддала. У вёсцы не было чалавека, які б не ведаў мярнічага Шумінскага. Ён таксама пазнаў усіх сялян.

У выніку падзелу той часткі зямлі, якую спулдзельня адступіла аднаасобнікам, між іншым, прыпала ў надзел (паверхнасцю ў 0.8 гектара) і Нікіфару Парфенюку. Сцяпан Шумінскі вымераў яе дакладна, паказаў у прысутнасці сведкаў, дзе яна знаходзіцца, запісаў яе нумар у плане надзелаў і каламі загадаў абазначыць межы. Ніхто не сумняваўся ў тым, што гэты надзел з'яўляецца ўласнасцю Нікіфара Парфенюка, а тым больш ніякіх сумненняў не меў ён сам. Парфенюк адчуваў сябе ўласнікам гэтага надзелу. І ён спакойна яе апрацоўваў. Зямля там добрая, на ёй расло ўсё на славу.

Прайшло так тры гады. Аднойчы да Нікіфара Парфенюка прыйшоў Сяргей Мушкатэль.

— Ну, брат, — загаварыў ён, — хопіць табе карыстацца маёй зямлёю!

— Што ты, з глузду зышоў? Якая ў мяне твая зямля? — здзіўлена запытаў яго Парфенюк.

— А гэты надзел, што на «калгасным» полі. Ён для мяне запісаны. Даволі ўжо! І так бясплатна карыстаўся ты ім тры гады.

Парфенюку, зразумела, гэткія сцвярджэнні паказаліся зусім бессэнсоўнымі. Якім тады чынам ён, Мушкатэль, хоча забраць яе? Разгарэлася сварка. Знайшла яна свой эпілог у павятовым судзе ў Сямяцічах і Сяргей Мушкатэль справу выйграў. **Аказалася менавіта, што ў рэестры і ў планах надзел, які Нікіфар Парфенюк атрымаў ад мярнічага і які праз тры гады апрацоўваў, як сваю, запісана Сяргею Мушкатэлю!**

Ці ж бы цудоўнае пераўтварэнне?!

Гэтыя ж рэестры і планы складаў той жа сам мярнічы, Сцяпан Шумінскі.

«ПАМЫЛІЎСЯ Я»

У студзені бягучага года Нікіфар Парфенюк прыступіў да спулдзельчай сям'і.

Праўленне спулдзельні патрабавала ад павятовых улад паўторнага разгледжання гэтай справы. Да Вулькі Нурэцкай прыбыла спецыяльная камісія. Прыехаў таксама Сцяпан Шумінскі. Вынікі доследаў гэтай камісіі аказаліся нечаканымі. **Яна сцвярдзіла, што прававітым уласнікам гэтага надзелу з'яўляецца аднак Нікіфар Парфенюк. Прыціснуты фактамі і сам мярнічы, Сцяпан Шумінскі, пацвердзіў гэтае, і паказаў, што ў тым, а не ў іншым месцы ў 1957 г. адмерыў надзел Нікіфару Парфенюку. Чаму тады інакш запісаў у рэестры і ў плане?**

— Магчыма я памыліўся, — выясніў ён.

Дзіўна падазрона прадстаўляецца гэтая «памылка». Чаму яна выпала якраз на карысць Сцяпана Мушкатэля, у якога мярнічы Шумінскі быў на кватэры ў той час, калі менавіта ў 1957 годзе афармляў гэтыя справы? На маю думку, **«памылка» гэтая не была прыпадковай.**

«ПЛЯВАЦЬ МНЕ НА ІХ»

Надзел, аб якім размова, прылягае якраз да спулдзельчага поля. Абапіраючыся на пастанове павятовых улад, якія зацвердзілі даследы камісіі, спулдзельцы прылучылі гэты надзел да свайго поля і ўсе разам старанна падрыхтавалі пад пасеў кукурузы.

Сяргей Мушкатэль аднак нават і не думаў падпарадкавацца пастанове павятовых улад. Аднаго ранку заладаваў фуру аўсом, для аховы забраў з сабою трох сваіх сыноў і **самавольна засеяў гэты надзел,** старанна ўгноены спулдзельцамі. Потым гаварыў у вёсцы: «Пляваць мне на іх, я і так сваё зрабіў!».

ПАДШЭЎКА СПРАВЫ

На што рабіць толькі шуму за няцэлы гектар зямлі? Сапраўды, каб справа абмяжоўвалася толькі да таго, не варта было б прысвяціць ёй нават некалькі слоў. Для спулдзельні ў Вульцы Нурэцкай гэтыя 80 сотых зямлі не маюць даслоўна ніякага значэння. Трэба аднак заглянуць пад падшэўку гэтай справы.

Нікіфар Парфенюк пакуль яшчэ не быў членам спулдзельні, не адзін раз пабываў у прэзідыуме Павятовай рады ў Сямяцічах. Ніхто не хацеў яго і слухаць.

— Чаго вы, грамадзянін, нам галаву заварочваеце? У рэестрах запісана не на вас і справа скончана, няма аб чым і гаварыць, — адказвалі яму павятовыя працаўнікі.

Сцяпан Шумінскі таксама не мог тады прыпомніць, у якім месцы намерыў Парфенюку гэты надзел і не памятаў, што «магчыма памыліўся». Дзіўна аднак хутка прыпомнілася яму ўсё пасля звыш трох год, калі за справу ўзяўся Павятовы камітэт ПАРП у Сямяцічах, да якога звярнулася праўленне спулдзельні.

Ці ж не праяўляецца ў тым, скромна гаворачы, бюракратызм і нерашучасць мясцовых улад? Ці ж паводзіны мярнічага, Сцяпана Шумінскага, не маюць прыкмет свядомага дзеяння на карысць адных, з крыўдай другіх асоб? Як агульна вядома, гэткае дзеянне праводзіцца не без асабістай карысці.

І ўрэшце апошні бок гэтай справы. У вёсцы ўсе сяляне ведалі, што праўда на баку Нікіфара Парфенюка і адначасова бачылі, што выйгрывае камбінатар, які ўмее «падысці» да асоб, вырашаючых адказныя справы. Сяргей Мушкатэль у прыплыве шчырасці (асабліва як падап'е) часта сцвярджае: «Я сам сабе пан, і ніхто нічога для мяне не зробіць!» І сяляне вераць яму, згаджаюцца з ім, слухаюць яго, бо выказванні гэтыя знаходзяць, на жаль, апраўданне ў канкрэтных яго паводзінах, бо яму, як дагэтуль, усё ўдаецца. Падобных Мушкатэляў можна знайсці, бадай што, **у кожнай вёсцы.** А гэта ўжо праблема, з якою нельга па́мірыцца.

М. НУРЭЦКІ

АЎТАРЫТЭТ — справа вялікая

Пасля верыфікацыі, якая адбывалася ў партыйных шэрагах у 1957 годзе на тэрыторыі ГРН Юшкаў Груд, Беластоцкага павета, засталося ўсяго толькі 38 членаў і кандыдатаў партыі.

— У той час, — кажа сакратар грамадскага камітэта ПАРП, Фёдар Усціновіч, — наша партыйная арганізацыя ачысцілася ад прыпадковых элементаў, якія знайшліся ў радах партыі. Гэтым яна шмат узмацнілася і здабыла аўтарытэт у сваім асяроддзі.

Аднача́сова ад 1958 года назіраецца ў Юшкавым Грудзе значны рост партыйных шэрагаў. Штогод рады партыі папаўняюць тут перадавыя людзі аколіцы, маладыя земляробы, настаўнікі. Зараз на тэрыторыі грамады Юшкаў Груд налічваецца 117 кандыдатаў і членаў партыі. Толькі ў гэтым годзе прынята тут у рады кандыдатаў ПАРП 14 асоб. У большасці гэта вясковая моладзь.

У апошні час партыйная арганізацыя выдатна разгарнула сваю дзейнасць. Яна пачала займацца справамі, якія непасрэдна цікавяць сялян. Зараз на тэрыторыі грамады Юшкаў Груд існуе 12 сельскагаспадарчых гурткоў. Ініцыятарамі іх заснавання былі члены партыі. У працы сельскагаспадарчых гурткоў найбольш актыўны ўдзел прымаюць таксама члены партыі.

Прыкладнай працай члены партыі здабылі аўтарытэт і давер асяроддзя. Насельніцтва грамады заўсёды жыва адклікаецца на кожны зварот партыйнай арганізацыі. Аб гэтым сведчаць дарожныя чыны, якія падымае насельніцтва грамады па ініцыятыве партыйнай арганізацыі.

А вось некалькі прыкладаў.

Некалі ў Круглым Ляску была так вузкая вуліца, што на ёй немагчыма было размінуцца вазамі. Уязджаў нехта ў вёску, дык затрымліваў каня і ішоў у другі канец паглядзець, ці ніхто не едзе. Жыхары Круглага Ляска грамадскім чынам пашырылі вуліцу да 6 метраў: выжвіравалі яе. Апрача гэтага, школьнікі пры дапамозе старэйшых пабудавалі спартыўную пляцоўку.

Дамы і гаспадарчыя пабудовы вёскі Кухмы раскінуты ў некалькі групах. Злучала (а больш праўдзіва кажучы — дзяліла) іх балота, па якім ні прайсці, ні праехаць. Жыхары Кухмоў грамадскім чынам пралажылі паміж групамі будынкаў жвіраваную дарогу. Таксама і жыхары Баршчэва навазілі вуліцу жвірам. Агульная вартасць дарожных чынаў, якія выканана ў грамадзе Юшкаў Груд да 13 красавіка, склала 65 000 злотых. А 13 і 14 красавіка ў перадвыбарчай кампаніі па ініцыятыве партыйнай арганізацыі і прэзідыума ГРН да грамадскага чыну масава выйшлі жыхары Бахуроў, Боўтрыкаў, Рудні, Гарбароў, Рыбакоў, Бандароў, Багнюкоў, Таліцы, І шкавага Груда, Баршчэва, Адногі, Сушчы і Бандзюгі. Агулам у пабудове дарогі прыняло ў гэтыя дні ўдзел 120 фурманак і каля 1 000 асоб пешых.

Вартасць гэтага грамадскага чыну акрэсліваецца на звыш 100 тысяч злотых.

Партыйная арганізацыя ў грамадзе Юшкаў Груд сталася сапраўдным арганізатарам усяго новага, прагрэсіўнага, што ідзе на карысць усяму насельніцтву. Таму і давер, які яна мае ў насельніцтве, зусім апраўданы.

(в. б.)

НА ШКОЛЬНЫЯ ТЭМЫ

ЭКСКУРСІІ ВУЧАЦЬ

Прывязанасць да месца жыхарства, любоў радзімага кутка характэрны дарослым і дзецям. Але чалавеку хочацца таксама пабываць дзесьці далей ад свайго кутка, пабачыць людзей, іх жыццё.

Намаганні набліжэння школы да жыцця, імкненне да палітэхнізацыі ў навучанні патрабуюць ўсебаковага пазнання вучнямі жыцця. А гэтае здзейсняецца, між іншым, шляхам арганізавання экскурсій. Яны садзейнічаюць не толькі адпачынку вучняў, але маюць таксама свой пазнавальна - выхаваўчы бок. Вучні з вёскі, напрыклад, заўсёды хочуць пабываць у горадзе, паглядзець музей, вялікае і сапраўднае кіно, убачыць фабрыку, аб якой больш ці менш удала раскажа ім настаўнік, але ніколі так, як яны б бачылі гэта сваімі вачыма. Добрае ўражанне застаецца ў вучняў аб калектыўнай, згоднай працы рабочых, што рэдка бачаць дзеці сярод сваіх бацькоў-земляробаў. А вучням з горада таксама карысна пабываць на вёсцы, паглядзець нялёгкую працу земляроба, яго прылады, сельскагаспадарчыя машыны. Хаця гэта магчыма смешнае, але не аднаму можа гарадскому вучню ў час экскурсіі ў вёску прыдзе думка, каб у будучыні працаваць у галіне тэхнікі над далейшым аблягчэннем працы земляроба і рабіць намаганні дзеля ліквідацыі розніцы паміж вясковым і гарадскім жыццём.

У мінулым годзе была заініцыявана акцыя «Дзеці вёскі ў горад». Зрэшты, да таго яшчэ гэта таксама было актуальнае. Чатырохдзённыя экскурсіі вучняў вясковых пачатковых школ у горад, арганізаваныя Кураторыумам, здабылі нават сабе папулярнасць. Кошт такой экскурсіі налічвае толькі 30 зл. ад кожнага вучня, а рэшту коштаў пакрывае Кураторыум. У мінулыя школьныя гады з такіх экскурсій карыстала ў сярэднім па 1 000 вучняў.

А ў бягучым навучальным годзе з іх скарыстае 1 200 школьнікаў з адлеглых вёсак нашага ваяводства. Чатырохдзённыя экскурсіі ў бягучым школьным годзе будуць арганізаваны ў канцы чэрвеня і ў ліпені. Затым Кураторыум арганізуе 1- і 2-тыднёвыя вандроўныя лагеры, з якіх карыстае таксама і вясковая школьная моладзь. Кошты пакрываюць арганізатары. У мінулым годзе было арганізаваных 70 такіх лагераў, а ў бягучым будзе іх аж 120.

Не варта чакаць аднак жа, пакуль хтосьці «зверху» заініцыюе экскурсію для данай школы. Перш за ўсё трэба самым праяўляць ініцыятыву. Зараз найбольш адпаведны час на арганізаванне рознага роду экскурсій. З дапамогай можа прысці Галоўнае праўленне БГКТ, якое дыспануе аўтобусам.

Але не толькі далёкія экскурсіі з'яўляюцца карыснымі. Настаўнікі павінны больш цікавіцца арганізаваннем сваім вучням разнародных мясцовых экскурсій і сустрэч ў жывапісных мясцовасцях. Гавару «сустрэч», бо, напрыклад, вельмі цікавую экскурсію - сустрэчу арганізуюць сваім вучням настаўнікі пачатковых школ у Шымках, Юшкавым Грудзе і Рыбаках у дзень 1 чэрвеня — «Дзень дзіцяці». Сустрэча вучняў трох школ адбудзецца над ракою Нарваю. Вучнёўскія мастацкія калектывы пахваляцца узаемна сваім рэпертуарам, яго выкананнем. Прадбачаны таксама розныя гры і гулянкі. Такое мерапрыемства будзе напэўна эфектным. Добра было б, каб настаўнікі іншых школ падумалі аб падобных мерапрыемствах.

М. КУРАШ

З САКОЛЬШЧЫНЫ

КНІГА Ў ШУДЗЯЛАВЕ

Са 110 асоб, зарэстраваных у картатэках Шудзялаўскай бібліятэкі (без пунктаў), 57 асоб — дзеці да 14 год, 20 асоб — моладзь ва ўзросце 15—20 год, рэшта — ад 20 год. Ва ўзросце 50—60 год будзе асоб 10. Падсумаваўшы гэтыя лікі і адняўшы ад 110 — (57+20+10) атрымаем, што асобы ў росквіце сіл, якія найбольшы голас маюць увогуле ў жыцці, чытаюць мала, бо са 110 чытачоў (у выпадку Шудзялава) на гады 20—40 прыпадаюць толькі 23 асобы. Паводле картатэк, на 110 чытачоў бібліятэкі — 62 жанчыны. Але жанчыны чытаюць, пакуль... не выйдуць замуж.

Жыццё праходзіць без кнігі. Ведае гэта кіраўнік бібліятэкі і сцвярджае, што справа з такімі цяжкая.

Я з прыемнасцю запісала некалькі прозвішчаў старых людзей — сталых чытачоў бібліятэкі.

Уладзімір Лапата з **Новага Вострава** — 58 год. За 1961 год прачытаў 39 кніжак. За 4 месяцы бягучага года ён прачытаў ужо 10 кніжак. **Іван Бандарук** з **Астраўка** — 55 год. У 1961 годзе прачытаў 31 кніжку. **Феліцыя Шумель** з кал. **Слойка** — 53 гады — сталая чытачка. **Сцяпан Калнеровіч** — 70-гадовы старык з **Шудзялава** чытаў да апошніх дзён свайго жыцця. Апошнюю кнігу сам пазычыў з бібліятэкі, але ўжо не сам звярнуў. **Альбіна Вайткоўская** з **Казловага Лугу** «вычытала» ўсе кнігі з бібліятэчнага пункту і прыйшла запісацца да бібліятэкі. Цяпер тут пазычае. Ёй 58 год.

ШТО НАЙАХВОТНЕЙ ЧЫТАЮЦЬ? Гістарычныя кнігі і раманы.

Не карыстаюцца шырокай папулярнасцю ў вясковых людзей кнігі аб сельскай гаспадарцы. Так, не прывыклі яшчэ ў нас араць, жаць, гадаваць кароў і свіней па кніжцы і з кніжкай.

Кіраўнік бібліятэкі ўсімі сіламі папулярызуе кнігу сярод людзей. сам робіць выстаўкі, плакаты; у рамках конкурса «Веда памагае жыццю» адбыліся дзве гутаркі. На тэму «Санітарная асвета на вёсцы» гаварыў мясцовы фельчар Антон Шышко і з тутэйшымі стражакамі на тэму, як забяспечваецца ад пажараў, выкліканых дзяцьмі.

Кіраўнік бібліятэкі пастараўся аб праектар і цяпер арганізуе вечары казак для дзяцей з высвятляннем дзіцячых казак.

Бібліятэка выпісвае многа газет і часопісаў. У «Днях асветы, кнігі і друку» была арганізавана кніжная латарэя.

12 бібліятэчных пунктаў абслугоўвае чытачоў з іншых вёсак. Перадавыя з іх — гэта Слоя. Тут пункт вядзе малады хлапец, Генік Якімец; Востраў Паўднёвы — пункт вядзе Іван Куклік.

Сам кіраўнік, Казімір Малішэўскі, вядзе шудзялаўскую бібліятэку ад яе паўстання ў 1949 годзе. Людзі зжыліся з ім і кіраўнік з радасцю гаворыць мне, што чытачы даверліва адносяцца да яго: «Як вы, — гавораць, — выбярэце кніжку, то напэўна будзе цікавая».

І гэта было б усё. Хіба толькі яшчэ адзін сказ у адрас Ваяводскай бібліятэкі: трэба забяспечыць шудзялаўскую бібліятэку дакументальнымі пазіцыямі. В. Л.

У ГС — МІЛЬЯНЕРЫ

Міхалоўская ГС з'яўляецца адной з большых на Беласточчыне. Яна абслугоўвае 12 розных крам у самым Міхалове і 22 крамы ў вёсках усходняй часткі Беластоцкага павета.

Яшчэ да 1957 года ўсяляк бывала ў гэтай ГС. Некаторыя людзі, якія ў той час працавалі ў Міхалоўскім гандлі, усялякімі спосабамі намагаліся як найбольш нажыцца. Манка ў той час у ГС было пастаяннай з'явай. Праца спулдзельні ніколі не была рэнтабельнай, а затраты ўсё больш павялічваліся.

Ад 1958 года калектыў ГС шмат змяніўся. Спулдзельня, як правіла, пачала працаваць рэнтабельна. Напрыклад, у мінулым годзе ГС выпрацавала звыш 1 мільёна злотых чыстага даходу. У гэтым годзе запланавана 1 035 000 злотых даходу.

Калі ўзяць пад увагу, што на працягу першага квартала бягучага года ГС выпрацавала 352 735 злотых даходу, дык можна меркаваць, што планаваны гадавы даход будзе шмат перавыканы.

Добрая праца ГС і рэнтабельнасць дае магчымасць праўленню спулдзельні ўсё больш пашыраць гандаль і абслугоўванне насельніцтва.

Аб гэтым сведчаць інвестыцыі, якія плануюца спулдзельняй.

Ужо распачата ў Міхалове пабудову Сялянскага таварнага дому.

Старшыня ГС, грам. Назарка раскрывае перадамной план будучага дому гандлю. Прыгожы гэта будзе будынак. У ім памесціцца кантора ГС, гаспода і навейшыя, добра абсталяваныя секцыі дэталічнага продажу. Гэта будзе сапраўдны сялянскі універмаг. Драўляныя, цесныя, ды зусім непрыгодныя ў гандлі Міхалоўскія крамы будуць зліквідаваны. Прыдзе жыхар адлеглай вёскі ў Міхалова за пакупкамі, дык ён у адным будынку зможа купіць усё, што захоча. Кошт пабудовы Сялянскага таварнага дому складзе 6 мільёнаў злотых.

У гэтым годзе ГС закончыць пабудову прадпрыемства вырабаў газіраванай вады. З думкай аб лепшым абслугоўванні насельніцтва ГС арганізаваў у Міхалове выпазычальню прыладаў гаспадарскага абсталявання. У першую чаргу пастаноўлена купіць да яе раскідвальнікі вапны, сеялку да мінеральных угнаенняў і хімічны апырсківач. ГС, як правіла, штогод арганізуе курсы крою, шыцця і кулінарныя. Яны карыстаюцца асаблівым зацікаўленнем сярод вясковых жанчын.

Міхалоўская ГС штогод прызначае адпаведныя сумы грошай і на культурную дзейнасць. На жаль, не заўсёды яны мэтазгодна выкарыстоўваюцца. Напрыклад, у мінулым годзе на культурную дзейнасць ГС прызначыла 13 942 злотых. 4 000 злотых з гэтай сумы выкарыстана на падпіску газет і часопісаў, 3 000 злотых — на арганізацыю кулінарных курсаў, 1 000 злотых на пабудову «Дому селяніна» ў Варшаве, 1 200 злотых на пакупку спіральнай машыны, 800 злотых на дзейнасць вучнёўскіх спулдзельняў і 500 злотых на даклады ТВП.

У вёсках, абслугоўваных Міхалоўскай ГС існуе некалькі гурткоў мастацкай самадзейнасці. Такія гурткі існуюць у Пяньках, Новай Волі, Юшкавым Грудзе і іншых вёсках. Менавіта ім вельмі патрэбная грашовая дапамога. Аддзел БГКТ, які кіруе гэтымі гурткамі, не мае магчымасці дапамагчы ім, напрыклад, у пакупцы ўбораў, ці музычных інструментаў. Тут вельмі прыдалася б дапамога ГС.

— У гэтай справе, — кажа старшыня, — ніхто да нас не звяртаўся. Калі б аддзел БГКТ звярнуўся, несумненна дапамаглі б.

— У нашай ГС, — дадае ён, — таксама працуе шмат моладзі. Вельмі было б дарэчы і пры ГС арганізаваць гурток мастацкай самадзейнасці. Моладзь ахвотна ўключылася б у культурную дзейнасць. Але вось няма каму заняцца гэтай справай.

На маю думку, аддзел БГКТ пры адпаведных кантактах і супрацоўніцтве з ГС мог бы шмат зрабіць, а грошы, прызначаныя спулдзельняй на развіццё культурнай дзейнасці, больш мэтазгодна выкарыстоўваць.

У ГС — мільянеры не толькі гаспадарчыя справы павінны ўсё больш развівацца. Культурная дзейнасць таксама не можа быць на апошнім месцы, бо дзеля гэтага ёсць адпаведныя ўмовы і патрэбы. (вб)

ЭСТРАДА «ЛЯВОНІХА»

ПЕРШ ЗА ЎСЁ ВЕСКА

Утварэнне беларускай эстрады пры ГП БГКТ у канцы мінулага года было яшчэ адным крокам у пашырэнні роднага жывога слова. Шматасабовы мастацкі калектыў песні і танца ГП БГКТ цяжка было паказаць на малой вясковай сцэне. Эстрада «Лявоніха» аказалася апаратыўнай, таму што налічвае мала асоб. Адразу прынята курс на вёску.

Зараз можна сказаць, што мэтанакіраванасць працы эстрады поўнасцю апраўдана. Да канца красавіка адбыліся 82 канцэрты. Да канца чэрвеня плануецца 160 канцэртаў, а да канца бягучага года — 300 канцэртаў.

Паводле прыблізных аблічэнняў, да канца красавіка канцэрты «Лявонхі» агледзіла каля 17 000 чалавек.

Усюды, дзе завітае калектыў эстрады, цёпла сустракаюць людзі яго канцэрты. «Лявоніха» наведвала не толькі беларускае насельніцтва, але таксама наведвае шмат мясцовасцей з польскім насельніцтвам і з мешаным. У гэтых мясцовасцях нашыя артысты былі сустраканы няменш цёпла. У перыяд турыстычнага руху, у ліпені і жніўні, прадбачваецца выступленні эстрады ў турыстычных мясцовасцях Беласточчыны.

Ад 1-га верасня плануецца змяніць рэпертуарную праграму «Лявоніхі». У яе склад увойдуць фальклорныя беларускія песні і наогул творы, звязаныя з Беласточчынай, а таксама польскі фальклор і народаў СССР. У сувязі з гэтым рэпертуар па аб'ёму будзе больш пашыраны і ў эстрадзе будзе працаваць больш асоб.

Добра было б, каб людзі, адказныя за працу «Лявоніхі», падумалі аб падрыхтоўцы хаця часткова спецыяльнага рэпертуару для школьнай моладзі, аб чым, неаднойчы просяць настаўнікі, бо вучням у вёсках рэдка, а неаднойчы і зусім не даводзіцца бачыць больш мастацкіх выступленняў. М. К.

ПАСАДКА ЛЕСУ

Апошнім часам у ваколіцах грамад Дубічы Царкоўныя і Палічна вялікай хваляй распачалася пасадка лесу на няўжытках.

Даўжэйшы час праводзіцца пасадка лесу на сялянскіх няўжытках (каля 60-ці гектараў) у раёне вёскі Вярсток, якая ўваходзіць у склад грамады Палічна.

Нядаўна распачалася пасадка лесу каля вёскі Войнава — грамада Палічна. Каля ста гектараў сваіх няўжыткаў аддалі на залясенне сяляне вёскі Ялёнка, грамада Дубічы Царкоўныя, дзе цяпер работа аж гарыць. Таксама і ў Дубічах Царкоўных распачалася пасадка лесу на няўжытках (каля 15-ці гектараў) фонду, які належыць да мясцовага сельгасгуртка.

Мікалай Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

ЖЫЦЦЁ Ў НАС ТАКОЕ

працяг са стар. 1

падку перш за ўсё прыходзіцца гаварыць аб Рыгору Грыцу. Калі ён п'яны, а ўпіваецца ён часта, тады здзекаецца не толькі над жонкай, але і над сваімі роднымі дзяцьмі. Рыгор Грыц ганьбіць гэтае высокароднае слова — слова «бацька». Ды гэта яшчэ не ўсё. Рыгор Грыц, калі сам п'яны, прымушае сілаю піць гарэлку свайго шасцігадовага сына, Колю. А гэта яшчэ большае злачынства.

Калі Рыгор Грыц цвярозы, — кажуць людзі, — то добры з яго чалавек. Ды ён таленавіты чалавек. Усё сам зможа ў гаспадарцы зрабіць. Рыгору Грыцу неабходна лячыцца. Неабходна жонцы звярнуцца да павятовага праўлення барацьбы з алкагалізмам у Гайнаўцы, якое магло б накіраваць яго на прымусовае лячэнне.

На шчасце, ў Кленіках п'яніц ёсць толькі некалькі чалавек, а людзей, падобных Грыцу, усё сільней і сільней клеймуюць.

Празмернае спажыццё алкаголю ўжо неаднойчы ў Кленіках вяло да злачынстваў. Нядаўна Іван Маліш, Аляксандр Місеюк і іншыя, напіўшыся гарэлкі, паказалі, на што яны здольны. Яны абкідалі каменнямі аднаго матацыкліста, выбілі акно ў хаце Піліпа Хіліманюка, ноччу напалохалі сям'ю Васіля Пятручука, а пазней накінуліся на Гаўрылу Місеюка, які позна вечарам вяртаўся фурманкай дамоў і разбілі яму галаву. Шасцідзесяцігадовы Гаўрыла Місеюк доўга ляжаў у пасцелі.

Хуліганства — гэта рэдкасць зараз у Кленіках. Жыхары вёскі востра асуджаюць розныя роду хуліганствы. На падобных разбойнікаў паказваюць пальцам, ненавідзяць іх у вёсцы. І вось хуліганскія выпадкі з кожным годам маюць усё горшую глебу да свайго росту.

Уздзеянне грамадства мае вялікі ўплыў на ўсякае зло, якое тут і там праяўляецца яшчэ ў жыцці н шай вёскі.

М. СВАЯК

ВЕНЕРА ПЛАНЕТА ЗАГАДАК

Хто з нас не захапляўся надосвітку ці пасля захаду Сонца прыгожай зоркай — планетай Венера! Сваёй прыгажосцю яна заўсёды прыцягвала ўвагу чалавека. Яшчэ большую цікавасць выклікае Венера ў нас цяпер, калі да яе 12 лютага 1961 года накіраваўся савецкі міжпланетны карабель.

Цэнтрам сонечнай сістэмы, як вядома, з'яўляецца Сонца—велізарны вогненны шар, тэмпература нават на паверхні якога складае шэсць тысяч градусаў. Па свайму аб'ёму Сонца большае, чым Зямля, у 1 300 000 разоў, а па масе — у 330 000 разоў. Дзякуючы сваёй велізарнай масе, Сонца развівае магутнае прыцягненне, якое і ўтрымлівае планеты сонечнай сістэмы на іх арбітах.

Блізкэйшая да Сонца планета Меркурый размешчана ад яго на адлегласці прыкладна 58 мільёнаў кіламетраў. Затым, на адлегласці 108 мільёнаў кіламетраў ад Сонца знаходзіцца планета Венера. Потым ідзе Зямля, аддалена ад Сонца на 150 мільёнаў кіламетраў. Далей размешчаны паслядоўна планеты Марс, Юпітэр, Сатурн, Уран, Нептун і нарэшце Плутон (амаль за 6 мільярдаў кіламетраў ад Сонца).

Венера робіць поўны абарот вакол Сонца за 225 сутак, а Зямля — за 365,25 сутак. Паколькі Венера рухаецца хутчэй, чым Зямля, то, пераганяючы Зямлю, яна можа апынуцца або злева ад Сонца, або на адной лініі з Зямлёй і Сонцам, або справа ад Сонца. Калі Венера знаходзіцца злева ад Сонца, мы яе назіраем вечарам. Надосвітку ж Венеру відаць тады, калі яна размешчана справа ад Сонца. Так, напрыклад, у студзені мы маглі назіраць Венеру вечарам на працягу чатырох гадзін пасля захаду Сонца, прычым яркасць яе была настолькі вялікая, што перавышала бляск самых вялікіх зорак. Адлегласць Венеры ад Зямлі складала тады каля 100 мільёнаў кіламетраў.

Пачынаючы з 29 студзеня, Венера паступова набліжаецца да Зямлі. У пачатку красавіка яна будзе на адной лініі з Зямлёй і Сонцам. І хоць адлегласць да яе складзе толькі 40 мільёнаў кіламетраў, убачыць Венеру мы не зможам, бо яна будзе губляцца ў сонечных праменнях.

Увесь красавік і пазней, да сярэдзіны жніўня, Венера будзе ўжо справа ад Сонца, і бачыць яе можна будзе толькі раніцай.

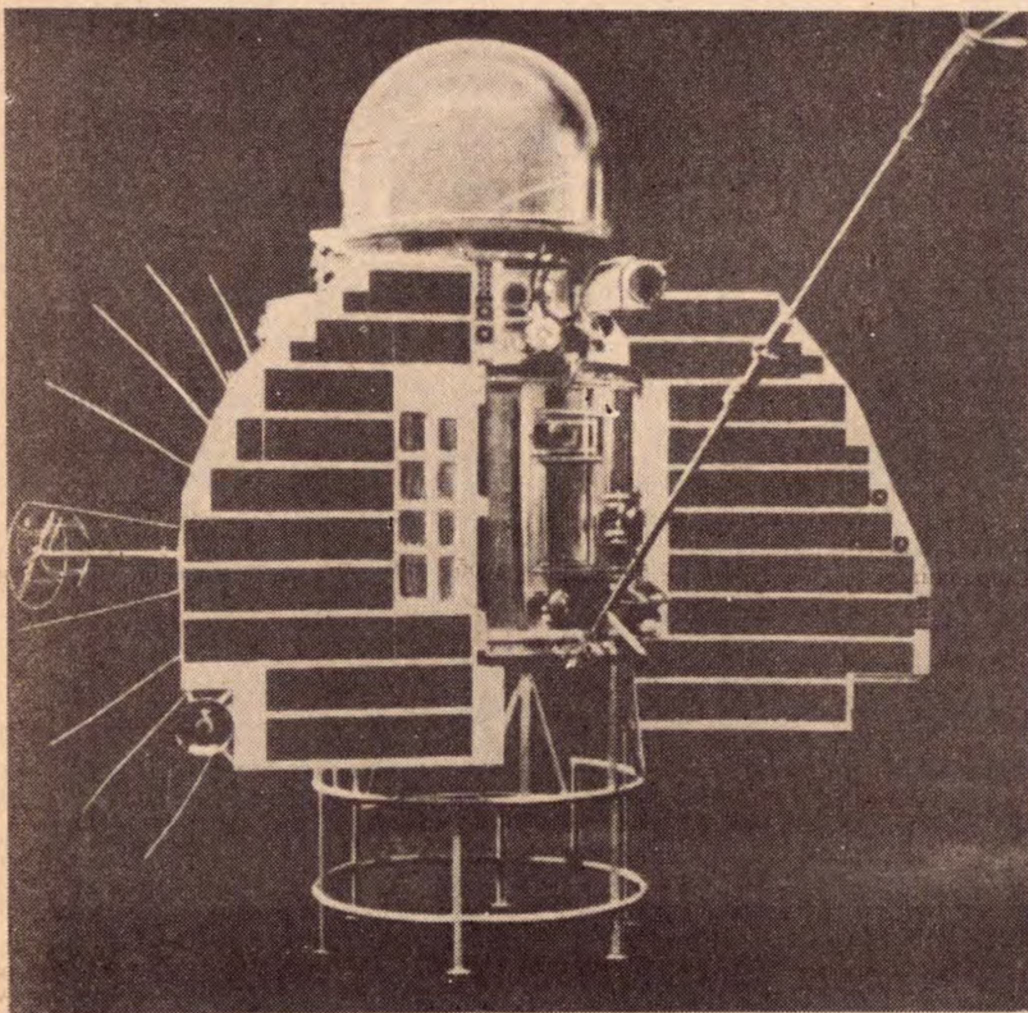
Пачынаючы з красавіка, Венера будзе аддаляцца ад нас, значыць, і ад міжпланетнай станцыі, якая рухаецца да яе. Зразумела, што скорасць станцыі павінна перавышаць скорасць Венеры з тым, каб дагнаць планету. Калі ж пад уздзеяннем якіх-небудзь прычын траекторыя станцыі адхіліцца ад разліковай, то станцыя пройдзе міма Венеры і стане штучнай планетай сонечнай сістэмы.

Венера адносіцца да планет, назіранне за якімі звязана з вялікімі цяжкасцямі. Справа ў тым, што яна ўвесь час ахутана шчыльным покрывам воблакаў, якія не дазваляюць бачыць яе паверхню. І ўсё ж вучоныя, карыстаючыся рознымі ўскоснымі спосабамі, многае даведаліся аб гэтай планеце.

Да гэтага часу яшчэ дакладна не вызначан перыяд абарачэння Венеры вакол сваёй восі. Большасць вучоных лічыць, што Венера абарачаецца вельмі марудна. Магчыма, што яе поўны абарот адбываецца нават больш чым за 30 сутак.

Тэмпературны рэжым паверхні планеты таксама яшчэ не высветлен. Ва ўсякім разе тэмпература там павінна быць вышэйшая, чым у нас на экватары, з вялікімі ваганнямі паміж днём і ноччу.

Адным словам, вельмі многа таямніц скрывае ад нас Венера. І можна ўявіць, з якой нецярплівасцю чакаюць вучоныя звестак з борта міжпланетнай станцыі.

Аўтаматычная міжпланетная станцыя (выгляд спераду)

АБ ЧЫМ ДОБРЫ ГАСПАДАР ВЕДАЦЬ ПАВІНЕН

РАСЛІНЫ ХОЧУЦЬ ЕСЦІ

Недахоп тых ці іншых мінеральных рэчываў у глебе бывае прычынай дрэннага росту раслін і розных хвароб у іх.

Калі не хапае **азоту**, верхнія часткі расліны перастаюць расці, змяншаецца лік і велічыня пладоў расліны. Корань развіваецца лепш ад ладыгі і лістоў. Расліна робіцца штыўнай і цвёрдай, а лісты ясназялёнымі, потым жоўтымі. Плады такой расліны заўчасна паспяваюць, але марнейшыя.

Калі не хапае **патасу** (калій) — расліна на пачатку на выгляд здаровая — зялёная і свежая. Аднак пасля некаторага часу перастае расці, асабліва гамуецца рост новых галінак і карэнняў на грубасць, робяцца плямы на лістах, урэшце лісце жоўкне, брунатнее і засыхае. Патас асабліва патрэбны акаповым раслінам. Расліна, якой не хапае патасу, лёгка паддаецца розным хваробам.

Вапна — знішчае атрутныя рэчывы, якія знаходзяцца ў глебе і ў самых раслінах. Адсутнасць вапна даводзіць да таго, што карэнні расліны пакрываюцца слюзам і гніюць.

Пры недахопе **фосфару** лісце жоўкне, пачынаючы ад берагоў. Асабліва церпяць ад недахопу фосфару кветкі расліны — яны не могуць добра развіцца. Таму ўгнаенне фосфарам так важна пры гадоўлі раслін на насенне.

Пры недахопе **магніту і жалеза** лісце робіцца белажоўтае.

НАРОДНАЯ МЕДЫЦЫНА

Лекавыя травы

Святаяннік звычайны. Беларуская назва: святаяннік; руская: зверабой.

Шматгадовая травяністая расліна. Яе сцяблы адрастаюць штогод. Яны простыя, у верхняй частцы галіністыя, дасягаюць 30—100 см. увышыню. Лісце авальнае, тупаватае, з кропкамі, што свецяцца на сонцы. Кветкі святаянніка, расцёртыя ў пальцах, афарбоўваюць іх у фіялетавы колер. Цвіце гэтая расліна з канца чэрвеня ўсё лета; кветкі жоўтыя.

Расце святаяннік на межах, пры дарогах, на лясных пасадках, сухіх лугах. Распаўсюджаны ўсюды.

Збіраюць яго ў час цвіцення, зразаючы верхнюю частку сцяблоў з лісцем.

Гэтая расліна на арганізм чалавека дзейнічае як вяжучае, узбуджае апетыт, паляпшае дзейнасць кішэчніка, загойвае раны, дзейнічае як мачагоннае.

У навуковай медыцыне прымяняецца настойка і экстракт са святаянніка ў тых жа выпадках, што і ў народнай медыцыне.

Адзін святаяннік прымяняецца пры лячэнні ран і язваў, якія дрэнна загойваюцца. Да іх прыкладваецца анучка, змочаная ў масле, у якім менш трох тыдняў настойваліся кветкі святаянніка. Кветак 2 часткі, масла 4 часткі па вазе. Масла лепш мігдальнае, а калі яго няма — бяруць сланечнікавы алей.

Шклянка чаю з травы святаянніка, выпітая перад сном, засцерагае дзіця ад міжвольнага мачэння ў пасцелі.

Каб выдаліць дрэнны пах з роту і ўмацаваць дзёсны, рот палошчуць моцным напарам святаянніка. Некаторыя для гэтага карыстаюцца простым водным настоем з гэтай расліны.

Парэзаную траву святаянніка захоўваюць у драўлянай скрыначцы, абклеенай унутры паперай.

НЕКАЛЬКІ ПАРАД

■ Каб асвяжыць мяса або рыбу, якія пачалі псавацца, на дно каструлі кладуць кавалак драўнянага вугалю велічынёй прыкладна з курынае яйка. Мяса наразаюць на кавалкі, добра прамываюць у халоднай вадзе, кладуць у каструлю з вугалем і заліваюць халоднай вадой. Вады наліваюць столькі, каб яна пакрыла мяса і пакідаюць стаяць 2—3 гадзіны, пасля чаго вугаль вымаюць і мяса вараць у той жа вадзе.

■ Пах выкіпеўшага на печ малака непрыемны і хутка распаўсюджваецца па ўсяму жыллю. Накрыйце выкіпеўшае малако вільготнай газетай і папырскайце яе зверху воцатам. Воцат поўнасцю паглынае пах згарэўшага малака.

■ Калі хочуць захаваць белай скуру паравых куранят і курэй, то перад прыгатаваннем трэба працерці іх лімонным сокам або растворам лімоннай кіслаты.

Кулінарыя

ДРОБНАЯ РЫБА ТУШАНАЯ З АГАРОДНІНАЙ

1 кг. дробнай рыбы (ёрш, акуні, пяскар, плотка, бычок і іншыя) ачысціць ад лускі, і, аддзяліўшы галовы, выпатрашыце, прамыйце і пакладзіце ў друшляк. Калі вада сцячэ, пасыпце рыбу соллю, перцам і перамяшайце. Моркву і рэпчатую цыбулю (па 200 г.) ачысціце, вымыйце, нашаткуйце саломкай і крыху падсмажце ў 100 г. сланечнікавага алею, затым дабаўце паўшклянкі тамату - пюрэ, лаўровы ліст і пракіпяціце.

Пакладзіце рыбу радамі ў каструлю, перакладваючы кожны рад прыгатаванай сумессю гародніны, заліце сталавым воцатам, разведзеным такой жа колькасцю вады (па паўшклянкі), і тушыце тры, або тры з палавінай гадзіны.

Прыгатаваная такім чынам рыба падаецца як халодная закуска і можа доўга захоўвацца ў прахладным месцы.

ВЯСЕННІЯ ЗРУХІ Ў ДЗЕЙНАСЦІ БГКТ

На Гайнаўшчыне новыя гурткі Таварыства пасіляхова разгортваюць сваю дзейнасць. У Старым Корніне вясною г. г. заснаваўся новы гурток БГКТ, старшынёю якога выбрана Аляксея Аляксеюка, сакратаром — Мікалая Гаўрылюка, а скарбнікам — Васіля Шнілько.

Новы гурток заснаваўся таксама ў Старым Беразове. Яго старшынёю выбрана Рыгора Мароза, сакратаром — Янку Петручука, а скарбнікам — Мікалая Семенюка. У склад членаў праўлення ўвайшлі Валя Мароз і Кацярына Трашчотка.

У Старым Беразове адбыўся нядаўна сход гуртка БГКТ, прысвечаны ўспамінам старых дзеячоў Грамады. У прыватнасці, былыя члены Грамады расказвалі аб падзеях у часе павятовага з'езду арганізацыі ў 1926 годзе. Вось тады фашысцкія наймімты — паліцаі — білі гумовымі палкамі ўдзельнікаў гэтага з'езду. Яны таксама здзекаваліся над пасламі Грамады. Беланпанскія наймімты паграджалі тым, якія ўздумалі б запісацца ў рады Грамады. Аднак моладзь адчувала сябе бадзёра, упэўнена глядзела ў будучыню і папаўняла рады гэтай арганізацыі.

Калі разыходзіцца пра працу іншых гурткоў Таварыства на Гайнаўшчыне, дык адзначу тут яшчэ гурток БГКТ у Дубічах. Тут нядаўна на сходзе абмяркоўваліся чарговыя заданні ў працы арганізацыі і наогул паясняліся мэты яе дзейнасці. У гурток запісалася 12 асоб. Старшынёю дубічанскага гуртка БГКТ з'яўляецца Мікалай Юрчук, сакратаром — Мікалай Макрэцкі, а скарбнікам — Канстанцін Гіншт. У складзе праўлення знаходзіцца Надзя Юрчук і Аляксандр Самойлік.

Васіль Дзун
Гайнаўка.

ДЗВЕ ВЁСКІ

Існок такая ж невялічкая вёска, як і Рацькі. Але розніца паміж імі вельмі вялікая. Перш за ўсё трэба падкрэсліць тое, што Існок вёска дружная і здысцыплінаваная. Там амаль усе гаспадары своечасова разлічваюцца са сваіх гаспадарскіх абавязкаў. А некаторыя аплачваюць падаткі і штрафоўку, прадаюць мяса і збожжа для дзяржавы шмат раней вызначаных тэрмінаў. І солтыс вёскі добра працуе і радныя ініцыятыўныя. Калі вынесецца пастанова грамадскім чынам што-небудзь наладзіць, дык масава ўсе выходзяць да працы.

Зусім інакш у Рацьках. Там людзі нядружныя, ды жывуць паміж сабою нязгодна. Некаторыя часта запіваюцца. Нават жанчына, Насця Моліш, часта авантуруецца, калі лішняе вып'е.

У аплочванні падаткаў і ў выконванні абавязковых паставак мяса і збожжа Рацькі займаюць адно з апошніх месц ў Гайнаўскім павеце. Абудзіць грамадскую ініцыятыву ў гэтай вёсцы таксама справа даволі складаная, бо і солтыс да гэтага зусім не горнецца.

Ад Рацькаў да нараўскай шашы прыкладна 1 км дарогі. Ды дарога гэта вельмі дрэнная. Аднак рацькоўцы нават і не думаюць, каб гэту дарогу нарамантаваць грамадскім чынам. Чакаюць яны на тое, каб Прэзідыум ГРН у Кленіках нарамантаваў дарогу за кошт свайго бюджэту. А бюджэты ГРН-аў вельмі мізэрныя. І так рацькоўцам прыдзецца напэўна доўга чакаць на гэты рамонт дарогі.

М. Х.

МАЛАДЫЯ НА САКОЛЬШЧЫНЕ

Каб без уступу і лішніх слоў паказаць, што яны не сядзяць злажыўшы рукі, адразу прыступаю да . актаў.

На Сакольшчыне 76 гурткоў ЗМВ з 1 550 членамі. 450 гэтых членаў — дзяўчаты. (Ой, дзяўчаты Сакольшчыны, падцягніцеся, не давайце поведу, каб гаварылі аб вас, што менш свядомыя ад хлопцаў).

Для дзяўчат былі арганізаваны курсы крою і шыцця ў Лебедзіне і ў ПГР, у Макаўлянах. Зараз знаходзіцца ў стадыі арганізацыі Школа здароўя ў Сухінічах. Павятовае Праўленне ЗМВ у Саколцы хоча ў гэтым годзе арганізаваць яшчэ дзве такія школы: у Талькоўшчыне і Крынках. Школы здароўя прызначаючца ў першую чаргу для дзяўчат. Лекцыі будзе весці, напрыклад, у Сухінічах, мясцовы лекар. Тэматыка лекцый: свядомае мацярынства, палавое жыццё, цяжарнасць, фізіялогія кахання, замужаства. Рэчы, як бачым цікавыя і патрэбныя. І няма сумнення, што гэтыя школы будуць карыстацца шырокай папулярнасцю. Пабольш бы іх ва ўсіх паветах.

Па ініцыятыве Павятовага праўлення ЗМВ былі арганізаваны 3 матацыклетныя курсы і 1 самахадовы. Курсы закончыла 137 асоб — у гэтым 20 дзяўчат.

А іншая дзейнасць ЗМВ?

У гэтым годзе паўстала 8 так званых фітасанітарных брыгад. Іх задача — барацьба са шкоднікамі садоў. Значыць, члены гэтых брыгад памагаюць гаспадарам за пэўнай аплатай знішчаць мошак, вусеняў на пладавых дрэвах. Заробленыя грошы ідуць у касу гуртка ЗМВ на яго патрэбы.

У сувязі з запатрабаваннем людзей на меліярацыйныя працы ў нашым жа ваяводстве, ЗМВ Сакольшчыны звербаваў некалькі дзесяткаў найлепшых хлопцаў да маладзёжных меліярацыйных брыгад. Карысць яны прынясуць напэўна немалую.

Перадавыя гурткі?

То хіба ўсе гурткі ў грамадзе Янова. Тут іх 7. Што другі мае свой мастацкі калектыў. І кожны ўвдзе сельскагаспадарчае навучанне. А старшынёй грамадскага праўлення ЗМВ у Янове з'яўляецца 17-гадовы хлопец, актыўны і ахвярны, Юрка Юркоўскі. Далей — Сухінічы і Сідзэрка, якія таксама маюць мастацкія гурткі. І што характэрнае і добрае — члены гэтых гурткоў з'яўляюцца членамі ЗМВ і БГКТ.

вл.

ЗВЫРАДНЕЛЫ СЫН

Яраслаў Якаўлюк жыве і працуе ў Сямяцічах. Паходзіць ён з вёскі Літвінавічы (Сямяціцкі пав.), дзе і зараз жывуць яго бацькі. Яго адносіны да бацькоў вельмі дрэнныя. У іх часта бываюць сваркі. Нядаўна Яраслаў Якаўлюк наведаў сваю родную вёску. І гэтым разам паміж ім, а яго бацькам, Дзямянам Якаўлюком, узнікла сварка, якая закончылася бойкай. Яраслаў Якаўлюк так «расхадзіўся», што пачаў кідаць у свайго бацьку ўсім, што толькі папала яму пад руку. Ад удараў каменняў і цэглы Дзямян Якаўлюк атрымаў некалькі цяжкіх ран. Гэтага аднак звырадненаму сыну было яшчэ мала. Пабіўшы бацьку, ён разбіў дзверы ў хаце, павыбіваў вокны і тады ўрэшце супакоіўся. Звырадненым хуліганам заняўся Павятовы пракурор у Сямяцічах. Зараз чакае ён у арышце на судовы разбор.

ІЗНОЎ ДЗІЦЯ ПАД САМАХОДАМ

8-гадовы хлапец, Адам Снопа, з Бельска, не азіраючыся, выбег раптоўна на сярэдзіну вуліцы Акшэі ў Бельску. Шафёр, Ян Вышкоўскі, з вёскі Аўгустова не паспеў спыніць сваю машыну і хлапчук папаў пад калёсы. Зараз знаходзіцца ён у шпіталі. Стан яго здароўя цяжкі. Бацькі, не пускайце дзяцей гуляць на вуліцу без ніякай аховы! Гэта толькі параджае бяду.

НЕ ДАВАЦЬ ДЗЕЦЯМ ЗАПАЛАК!

Беластоцкае прадпрыемства апрацоўкі ільну магазінавала ільняную салому ў стагах на ўласнай плошчы пры вуліцы Высокі Сточэк у Беластоку. Перад адным з гэтых стагоў 6-гадовы хлапчук, Лешэк Чыжэўскі, разлажыў агонь, ад якога запаліўся стог. Затраты абліччваюцца на суму 100 тысяч злотых. Вось да чаго даходзіць, калі дзеці маюць доступ да запалак!

П. БЯДА

Выстаўка—добры прапагандыст

З выпадку Дзён асветы, кніжкі і друку Гарадскі аддзел БГКТ наладзіў у Беластоку шэраг выставак беларускіх кніжак і часопісаў. Такія выстаўкі арганізаваны ў памяшканні Ваяводскага праўлення Таварыства польска-савецкай дружбы, у Міжнародным клубе кнігі і друку, Ліцэі выхавацельніц пшэдшколі і ў будынку Галоўнага праўлення БГКТ. У памяшканні ТППР перад сеансам адкрыты кіёск, у якім можна набыць беларускія кніжкі і часопісы.

К. Х.

Калі ласка, да нас...

Як ужо паведамляла «Ніва» з 23 красавіка г. г., у памяшканні Гарадскога аддзела БГКТ адкрыты кіёск, у якім можна набыць «Ніву», а таксама іншыя матэрыялы, якія выдае Галоўнае праўленне Таварыства. Аб поспеху гэтага кіёску хай сведчыць лік проданых беларускіх штотыднёвікаў «Ніва». Вось у першым тыдні працы кіёска продана 30 штук штотыднёвікаў, у другім — 50 штук, а ўжо ў трэцім тыдні — 150 штук.

Наведвальнікі кіёска набываюць тут таксама Беларускі каляндар на 1961 год, зборнік паэтычных твораў «Рунь», зборнік фельетонаў Дзядзькі Леваня і гд.

К. Х.

Дэкламатарскі конкурс у Гайнаўцы

4 мая ў будынку Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя ў Гайнаўцы адбыўся першы беларускі павятовы дэкламатарскі конкурс, арганізаваны Аддзелам культуры мясцовай Павятовай рады нарадовай і Галоўным праўленнем БГКТ.

У катэгорыі аматараў — дэкламатараў першае месца здабыў Мікалай Грыгарук — настаўнік Гайнаўскай школы №2 — за дэкламацыю верша Я. Купалы «Град» і ўрыўка з аповесці Я. Коласа «У палескай глушы». Другое месца здабыла Ніна Бура — акушэрка з Семяноўкі — за твор «Паненка з гітарай» і «Гультай» Сяргея Дзяргая. Трэцяе месца здабыла Вера Юшчук — настаўніца з Новаберазова — за дэкламацыю верша Францішка Багушэвіча «Бог няроўна дзеле» і ўрыўка з паэмы Я. Купалы «Курган». Чацвёртае месца мае Мікалай Канстанчук з Семяноўкі за верш «Камсамольскі білет» А. Куляшова.

У катэгорыі школьнай моладзі першае месца здабыла Галена Грыц, вучаніца IX кл. Беларускага ліцэя, за дэкламацыю ўрыўка з «Новай зямлі» Я. Коласа і ўрыўка з апавядання «Васількі» М. Лынькова. Другое месца здабыў Пятро Семянюк з X кл. за верш «Ave Maria» М. Танка. Трэцяе месца здабыла Марыся Зялінская з X кл. за дэкламацыю верша «Асенні дождж» М. Танка і Алаізы Пашкевіч — Цёткі «З чужыны». Чацвёртае месца здабыла Зіна Іванюк з X кл. гэтага ж ліцэя за дэкламацыю верша «Вясной» М. Танка.

(ся)

ДОБРАЯ КНІГА

«ŻYWIENIE ZWIERZĄT» — кніга - падручнік, апрацаваны праф. др Т. Канапінскім, вучыць, як карміць жывёлу, каб атрымаць з яе найбольшую карысць. Кніга вучыць таксама, як трэба правільна падрыхтоўваць і якія пашы для жывёлы і як іх перахоўваць.

У другой палове кнігі чытач знойдзе дакладныя ўказанні, як карміць паасобную жывёлу: коней, кароў, авечак, свіней, курэй і г. д.

З кнігі асабліва многа могуць скарыстаць слухачы сельскагаспадарчых вячэрніх школ.

«PORADNIK OCHRONY ROŚLIN» — Многа карысных раслін і ў нас пладоў нішчаць у нас розныя паразіты, з якімі людзі не ўмеюць змагацца. Парадн ік падае метады і сродкі барацьбы са шкоднікамі. Вучыць распазнаваць хваробы розных гаспадарскіх раслін. Вялікі раздзел прысвечаны хваробам садавых дрэў і спосабам барацьбы з імі.

Кніга багата ілюстравана рысункамі, што надае большую практычнасць.

(ял)

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89. centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie; 5 $ — w USA.

Nakł. 5000. Bltk. B-1

СКАРГІ І ПРАПАНОВЫ

У Шудзялаве ёсць БАР

У Шудзялаве ёсць бар. «Добрыя гаспадары ў тутэйшай грамадзе» — падумала я, калі ўбачыла шыльду з напісам бар. А так як ужо голад пачынаў смактаць пад ложачкай (як кажуць), то з надзеяй накіравалася да збачай шыльды, за якой скрываўся б па крайняй меры кусок хлеба і да хлеба.

Увайшла, кінула вокам сюды - туды. На паліцах стаялі бутэлькі, бутэлькі, а ў габлёце ляжаў кусок заплясняелай (не ілгу) пачарнелай палендвіцы. І не сваім галасом выдушыла, звяртаючыся да прадаўшчыцы: то бар..!

— Гэта не малочны бар, гэта звычайная гаспода! — быў адказ.

Бары ёсць не толькі малочныя. Але тут сапраўды не было і следу бара.

Выйшла. Чалавек часам сабе не верыць. Адвярнулася і яшчэ раз прачытала: «БАР» і ўнізе меншым: «ГС Шудзялава». Ашукалася, значыць, здорава ашукалася! А так ужо была намерана пахваліць у газеце Грамадскую раду ў Шудзялаве і праўленне ГС-у за дбайнасць і ініцыятыву.

Прапанова ГС-у ў Шудзялаве: не ашукайце больш напісамі людзей. Зрабіце або бар, або гасподу. Я агітую вас за барам. Чаму? Шудзялава — у нейкім сэнсе цэнтр даволі вялікай часткі Сакольшчыны. Вялікая вёска, сядзіба грамадскай рады, мясцовасць з 7-мі класнай школай, грамадскай бібліятэкай, поштай, ГС-ам. Людзей сюды і далёкіх і бліжэйшых прыязджае, я ведаю, многа. Няхай маюць дзе падмацаваць свае сілы. Для Шудзялава такая ўстанова як бар (сапраўдны!) прынясе толькі гонар і пахвалу.

вл.

ПАЛІЧЫЎ

П'яны Кастусь ішоў з горада дамоў. А пры дарозе раслі таполі. Прайшоўшы кавалак дарогі, Кастусь сустрэў сябра Міколу.

— Мікола, — кажа Кастусь, — палічы, колькі ў мяне на галаве гузоў.

— Пяць, — адказаў Мікола.

— Дзякуй Богу, — уздыхнуў Кастусь. — Яшчэ дзве таполі і буду дома.

Юрка Скепка
Альхоўка

ЧАМУ ПЛАЧА

Адзін чалавек вельмі нязгодна жыў з жонкай. Пражыўшы так дзесяць год, жонка памерла. Пахаваўшы яе, сеў чалавек на прызбе і плача, слязьмі заліваецца. Убачыўшы гэта, сусед пытае:

— Чаго ж ты плачаш. Ты ж з ёю заўсёды сварыўся.

— Не таго я плачу, што яна памерла, — кажа чалавек, — а таго, што я з ёю 10 год ледзь пражыў, а як жа д'яблы з ёю вытрываюць у пекле ўвесь век. Іх мне шкада.

Славамір Янель
Тарнопаль

НА ЎРОКУ

На ўроку рысункаў настаўніца сказала, каб вучні нарысавалі, хто кім хоча быць у будучыні. Адны, што хочуць быць лётчыкамі, рысавалі самалёты, другія што хочуць быць матросамі — караблі, іншыя, што хочуць быць настаўнікамі і настаўніцамі — школьныя парты. Адна толькі Галя затрымалася і плача.

— Чаго ты, Галя, плачаш? — пытае настаўніца.

— Бо я хачу ў будучыні выйсці замуж, але не ведаю як гэта нарысаваць. — кажа Галя.

Ірэна Цэкала
Сапава

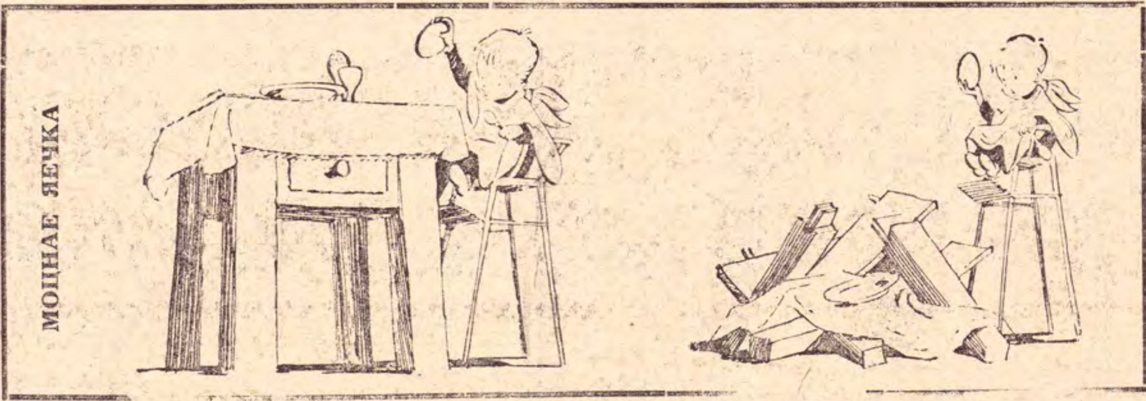
БАЧЫЎ

— Я бачыў такога асілка, — кажа Міхась, — які падымаў вагон...

— Брэшаш! — ускрыкнулі сябры.

— ...Але не падняў, — дакончыў Міхась.

Васіль Іванюк

Навука не ідзе ў лес.

— Мама, я прынесла пяцёрку!
— На якому прадмету?
— Дзядзька Вася доўг аддаў.

І гаварыць няма чаго, як у нас пераманілася. Сёння старцы малы за навуку зубамі трымаецца, бо без ведаў, як без лейцаў — далёка не заедзеш. Бывала, у стары час, навучышся каля бацькі хадзіць у поле, а пасля самастойна вядзеш гаспадарку паводле ўласнай фантазіі.

Сёння зусім інакш. У суседа падвойны ўраджай. Сусед нешта з кніг вычытаў, з аграномам параіўся і зусім па-новаму круціць на гаспадарцы.

Навука не хоча чакаць на нас. Яна імчыцца кур'ерскім цягнікам. Яшчэ нядаўна раілі нам рабіць бетонныя сіласы, а сёння даказана, што кошт бетоннага сіласа выкупіцца на працягу 30 год. Выходзіць — выгадней выкладаць грошы не ў бетон, а ў ашчадную касу. На сілас хопіць вылажаная саломай яма.

У сучаснай сельскай гаспадарцы чалавек абавязаны пазнаёміцца з біялогіяй, агратэхнікай, заалогіяй і іншымі «аямі». Таму некаторыя над кнігамі горбяцца, а іншыя, у сельскагуртках падкоўваюцца. Веды патрэбны кожнаму. Возьмем хаця б такую курыцу. Што мы аб ёй ведаем? Як вядома, курыца не птушка і ў гаспадарцы не аснова, але падпора ад курыцы ў гаспадарцы вялікая. Трэба толькі ведаць, колькі ёй патрабуецца вапна, мінеральнай солі і другіх прысмакаў, ад якіх з куркі сыплюцца яйкі, як каменні з крушні. Трэба таксама ведаць, як хворую курыцу пазнаць, (яна ж не скажа гаспадару калі захварэе) і ў час ізаляваць, каб іншыя не пахварэлі. Як бачым, аб сучаснай курыцы існуе цэлая навука. І трэба яе ведаць. Певень жа хоць і гаспадарыць сярод кур, але ў медыцыне ні кукурэку не разумее.

У нашы дні за аднаго вучонага двух невучоных даюць ды і ты... ніхто браць не хоча.

А як у вас, дарагія чытачы, з навукай? Вучыцца ніколі не позна. Дзед наш не хацеў быць на ласцы, выпісаў кніжачку «хатнія туфлі» і ...ныя цапер, стары, масава гэтыя туфлі. Заказчыкаў у дзеда хоць адбаўляй. Адлажыў дзед грошы на пахаванне і на помнік ды яшчэ штодзень купныя папяросы смаліць. Ашчадная кніжка абяспечыла дзеду поўную саматоў ...асць

— Вярнуць мне маладосць і сілы, — кажа дзед, — дык я вас, не закасваючы рукавоў, за пояс заткнуў бы.

Мы слухаем ды радуемся, што дзед сас ...рыўся. Каму ж з нас, людзі добрыя, хочацца быць заткнутым за пояс?

Дзядзька Лявонь

СЯБРОЎСКІЯ ШАРЖЫ

АНДРЭЮ СОШЦЫ

Сошка арала, арала, ды стала.
Хай трактар арэ, сказала
І араць перастала.

АЛЕСЮ БАРСКАМУ

Гібкі стан бярозкі абдь...
Вуснамі валос — галін кранае,
Аб каханні грае ёй на ліры.
Дзе ж тут, выбачайце, да сатыры.

ДЗЯДЗЬКУ ЛЯВ..НЮ.

Калі праз цэлую нядзелю
Нічога новага прыдумаць не ўдаецца,
Дзядзька Лявонь хапаецца Арцелі
(Кажуць, хто тоне — брытвы дакранецца).

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

Як я даведаўся, на свеце назапашана так вялікую колькасць усялякага аружжа, што на галаву (!) кожнага жыхара Зямлі прыпадае каля 10 тон выдатна падрыхтаванага выбуховага матэрыялу.

Прызнаюся, што гэтакі рэзультат усеагульнага рэманента арсеналаў не выклікаў у мяне энтузіязму. Паводле гэтага можна меркаваць, што бомбы і снарады з'яўляюцца адзіным таварам, недахопу якога не адчувае ніводзен чалавек Зямлі.

Бо хоць хто не мае яшчэ халадзільніка, іншы радыёапарата, а яшчэ іншыя вопраткі ці хлеба, то выбуховых матэрыялаў, пры найбольшай нават марнатраўнасці, хопіць кожнаму да канца жыцця, ды яшчэ застанецца будучым пакаленням, калі б такія былі.

У мяне, наогул, даволі скромныя вымаганні. Колькасць бомбаў, якая выпала б мне пасля справядлівага падзелу, выклікала б у мяне непрыемнае пачуццё збытку. Я не хамяк і не люблю рабіць празмерных запасаў прадуктаў, без якіх зусім магу абысціся. Мой сусед мае такія ж ...ркаванні. Шмат знаёмых у Парыжы, Маскве, Лісабон і Н'ю-Йорку таксама. На жаль, існуюць людзі, якія не прызнаюць такога погляду. Дзесяць тон для іх замала. Яны не любяць так абмяжоўвацца і замалы прагрэс у га...іне бамбовага забяспячэння магазінаў ...х сард...на мартвіць.

Мы, гэта значыць тыя, якім удосталь, звяртаюцца да іх з асцярогай, што гэта нават вельмі небяспечна хадзіць паміж бочак, напоўненых порахам.

Хутка прыдзецца на ўсім свеце выдаць забарону курыць. Але яны супакойваюць, што пры ўмовах асцярожнасці можам складаць у штабелі ўсё новыя бомбы і нічога кепскага нам не здарыцца.

Мне здаецца, што пры ўмовах цяжкасці перакананняў гэтых аматараў узбраення, вельмі правільным быў бы мой праект.

Я атрымаў бы ў магазіне свае дзесяць тон бомбаў і завёз бы іх дадому такога пана, якому гэтая колькасць выдаецца замалой.

Я прывёз вам свой надзел, — паясніў бы, — дзе яго палажыць?

Ён збляеў, а я хаваю яму снарады пад шафу, ручныя гранаты ў крэдэнс, міны пад дыван, шрапнель да сундука і яшчэ некалькі атамных і вадаровых снарадзікаў пад падушку.

— Цяпер можаце спаць спакойна, — кажу. — Напэўна хопіць, — дадаю, падліваючы вазоны атрутным газам «фозган».

— Асцярожна, гэта можа выбухнуць, — крычыць аматар павялічэння ўзбраенняў. — Забярыце гэта адсюль!

— Адкуль жа? — супакойваю яго. — Вы ж самі гарланілі, што пры ўмовах асцярожнасці бомбы не з'яўляюцца небяспечнымі.

Ён хапаецца за галаў, а тут яшчэ пад'язджае мой сусед і шмат другіх знаёмых з Парыжа, Масквы, Лісабон і Н'ю-Йорка са сваімі запасамі. Гаспадар сохне ў вачах і ляскаючы ад страху зубамі просіць:

— Выкіньма гэта недзе! Да мора! На сметнік! Або лепш давайце знішчым, толькі асцярожна!

Такім чынам здабываем новага старонніка, які будзе га...заваць за поўнае разбраенне.

Пераклад В. Бондара.